चतुर्थभागः

द्वादशः पाठः

१२. नवविकासः

चित्रं पश्यन्तु, चिन्तयन्तु, वदन्तु।

१. चित्रे के के दृश्यन्ते?
२. जन्तुप्रदर्शनशाला नाम किम्?
३. जन्तुप्रदर्शनशालायां के के दृश्यन्ते?
४. सामान्यतः जन्तूनां निवासप्रदेशः कः?

पाठस्य चित्राणि पश्यन्तु। तानि उद्दिश्य वदन्तु।

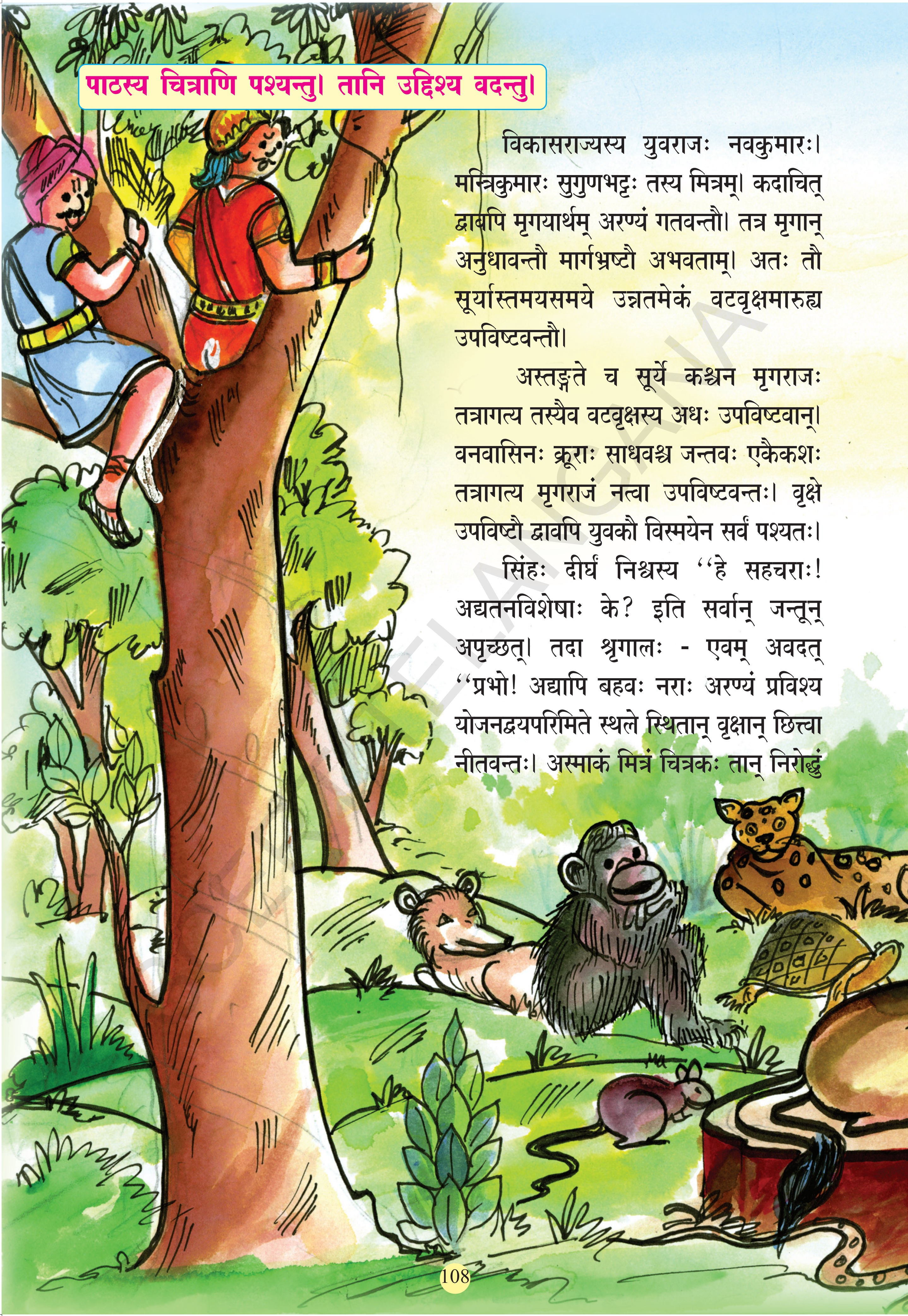

विकासराज्यस्य युवराजः नवकुमारः। मन्त्रिकुमारः सुगुणभट्टः तस्य मित्रम्। कदाचित् द्वावपि मृगयार्थम् अरण्यं गतवन्तौ। तत्र मृगान् अनुधावन्तौ मार्गभ्रष्टौ अभवताम्। अतः तौ सूर्यास्तमयसमये उन्नतमेकं वटवृक्षमारुह्य उपविष्टवन्तौ।

अस्तङ्गते च सूर्ये कश्चन मृगराजः तत्रागत्य तस्यैव वटवृक्षस्य अधः उपविष्टवान्। वनवासिनः क्रूराः साधवश्च जन्तवः एकैकशः तत्रागत्य मृगराजं नत्वा उपविष्टवन्तः। वृक्षे उपविष्टौ द्वावपि युवकौ विस्मयेन सर्वं पश्यतः।

सिंहः दीर्घं निश्वस्य ''हे सहचराः! अद्यतनविशेषाः के? इति सर्वान् जन्तून् अपृच्छत्। तदा श्रृगालः - एवम् अवदत् ''प्रभो! अद्यापि बहवः नराः अरण्यं प्रविश्य योजनद्वयपरिमिते स्थले स्थितान् वृक्षान् छित्त्वा नीतवन्तः। अस्माकं मित्रं चित्रकः तान् निरोद्धुं

प्रयत्नं कृतवान्। परन्तु वञ्चकास्ते तमपि जालैर्बध्वा नीतवन्तः'' इति।

ततः भल्लूकः सदैन्यम् एवमवदत् - ''महाराज! पञ्चाशत् योजनपरिमितम् अरण्यम् अद्य दशयोजनपरिमितमेव अभवत्। जनाः सर्वान् तडागानपि आक्रान्तवन्तः। इदानीम् एकः तडागः एव अस्माकमुपयोगी अस्ति। गतसप्ताहे ममानुजः जलपानार्थम् अरण्यान्तं यावत् गतः। सः अद्यावधि न पुनरागतः। एवम् अरण्यमतिक्रम्य गमनं न श्रेयसे भवति। अत्रापि निवासः अस्मादृशानां दुष्करः सञ्जातः'' इति।

''सत्यमेतत्। नरस्वभावम् अजानन् ममापि पुत्राः ह्यः क्षुधया पीडिताः सन्तः मित्रैः सह समीपस्थं कदलीवनम् अगच्छन्। तत्र नराः करदीपप्रकाशैः ढक्कानिनादैश्च कलभानेतान् भायितवन्तः। तेन सर्वे कलभाः भीतास्सन्तः इतस्ततः पलायितवन्तः। इदानीमपि वनं नागताः'' इति गजः सविषादम् अवदत्।

SCERT TELANGANA

तदा शशकः स्वसमस्यामेवं न्यवेदयत् - ‘‘देव! बलवतां गज-भल्लूक-चित्रकाणामेव स्थितिः एवमस्ति। तर्हि वानर-हरिण-शशकादीनां दुर्बलानामस्माकं विषये किं वक्तव्यम्? अहोरात्रं भयेन जीवामः’’ इति।

‘‘अस्मानपि नात्यजन् ते धूर्ताः। कीरान्, मयूरान्, खञ्जान्, कुक्कुटान्, कपोतान् सर्वान् हत्वा खादन्ति। अस्माकं पिञ्छैः चालङ्कुर्वन्ति। अण्डानि च चोरयन्ति।’’ इति चटकः सक्रोधमवदत्।

‘‘प्रभो! वयं तु वनान्तरं गच्छामः। यतः अनावृष्टिकारणतः शुष्कप्रायोऽयं तडागः। अस्माकं तु जलमेव जीवनाधारम्’’ इत्यवदन् बक-हंस-कच्छपादयः जलजीविनः।

सर्वं श्रुत्वा खिन्नस्सन् सिंहः सविषादम् अवदत् - ''मित्राणि! भवतां वचनेषु सत्यमस्ति। भवतां समस्याः कष्टानि च वास्तविकान्येव। अहमन्यामपि समस्यां ह्यः एव ज्ञातवान्। वनसमीपस्थेन कर्मागारेण त्यक्तं कलुषितं जलं वने प्रवहति। तेनात्र वातावरणं कलुषितं भवति, धूमोऽपि वनमावर्जति। अतः आगामिकाले वयमत्र स्थातुं न शक्नुमः। देशपालकः महाराजः वनस्य, वनवासिनां प्राणिनां च संरक्षणे न किमपि

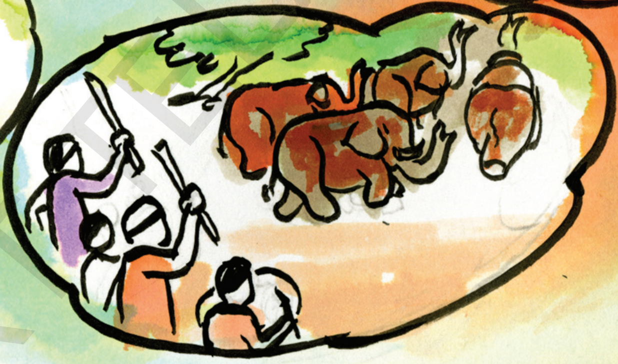

चिन्तयति। वनविनाशेन न केवलं वन्यप्राणिनां विनाशः, किन्तु अनावृष्टि-वातावरणकालुष्यादिभिः सर्वप्राणिनां विनाशः भवतीति न जानाति। कुशराज्यपालकः राजा वन्यप्राणिभ्यः अभयारण्यम् आयोजितवान्। तत्र न कोऽपि मानवः अन्तः प्रविशति। अतस्तत्र गमिष्यामः, नरेभ्यः संरक्षणं प्राप्स्यामः।'' इति निर्णयं प्रकटितवान्। तत् श्रुत्वा सर्वे जन्तवः आनन्देन ततः निर्गताः।

जन्तुभाषाप्रवीणः सुगुणभट्टः सर्वं ज्ञात्वा वन्यप्राणिनां समस्याः राजपुत्रम् अकथयत्। सूर्योदयानन्तरं गृहमागतौ तौ युवकौ वने प्रचलितं संवादं महाराजाय उक्तवन्तौ। वनविनाशतः भविष्यमाणान् दुष्परिणामान् विज्ञाय महाराजोऽपि सुविचार्य वनसंरक्षणाय योग्यान् निर्णयान् स्वीकृतवान्। ततः वन्यजीविनः जन्तवः पक्षिणश्च तत्रैव सुखवासमकुर्वन्।

SCERT TELANGANA

एतानि कुर्वन्तु

१. श्रुण्वन्तु, विचिन्त्य वदन्तु

अ. वृक्षस्योपरि कौ स्तः?

आ. तौ वृक्षं किमर्थम् आरूढवन्तौ?

इ. जन्तवः कं विषयमुद्दिश्य सम्भाषणं कुर्वन्ति?

ई. चित्रे काः जन्तुसम्बन्धसमस्याः विद्यन्ते?

उ. चित्रे के के सम्भाषन्ते? कं प्रति सम्भाषन्ते?

ऊ. कथां स्वीयवाक्यैः वदन्तु।

ऋ. अधः दत्तानि वाक्यानि कः कैः सह अवदत्?

१. एवम् अरण्यमतिक्रम्य गमनं न श्रेयसे भवति।

२. अतः तत्र गमिष्यामः।

३. अस्मानपि नात्यजन् ते धूर्ताः।

४. दुर्बलानाम् अस्माकं विषये किं वक्तव्यम्?

५. शुष्कप्रायोऽयं तडागः।

६. इदानीमपि वनं नागताः।

२. पठन्तु, अवगच्छन्तु, व्यक्तीकुर्वन्तु

अ. अधः परिच्छेदे दत्तानि रेखाङ्कितपदानि उचितस्थाने स्थापयन्तु, लिखन्तु।

वनस्य, वनवासिनां प्राणिनां च **वनविनाशेन** न किमपि चिन्तयति। **अनावृष्टिः** न केवलं वन्यप्राणिनां विनाशः किन्तु **जानाति**। वातावरणकालुष्यादिभिः सर्वप्राणिनां विनाशः भवति इति न **संरक्षणे**।

आ. अधः दत्तानि वाक्यानि पठन्तु। तत्समानार्थकानि संस्कृतवाक्यानि पाठे अन्विष्य लिखन्तु।

1. కాని మోసగాళ్ళైన వారు వలలతో బంధించి అతనిని కూడా తీసుకెళ్ళారు.
2. అన్ని చెరువులనూ జనులు ఆక్రమించారు. ఇప్పుడు ఒక చెరువే మనకు ఉపయోగపడుతున్నది.
3. రాత్రింబవళ్ళు భయంతో జీవిస్తున్నాము.
4. మాకైతే నీళ్ళే జీవనాధారం కదా!
5. రాబోయే కాలంలో మన మిక్కడ ఉండలేము.
6. అక్కడ మనుష్యుడెవ్వడూ లోపలికి ప్రవేశించలేదు.

SCERT TELANGANA

इ. सिंहस्य निर्णयं पठन्तु।

ई. पाठं पठन्तु, प्रश्नानां समाधानानि वदन्तु। लिखन्तु।

१. पाठे के के जन्तवः सिंहेन सह भाषितवन्तः?
२. भल्लूकस्य अनुजः कुत्र गतवान्? किमर्थम्?
३. छेदनेन अरण्यं कियत् परिमितम् अभवत्?
४. नराः कलभान् कथं भायितवन्तः?
५. जलजीविनः किमर्थं वनान्तरं गन्तुमिच्छन्ति?
६. सिंहः कां समस्यां ज्ञातवान्?
७. अस्माकं पालकः महाराजः असमर्थः इति सिंहः किमर्थम् अवदत्?
८. पाठस्य अन्यत् नाम सूचयन्तु, लिखन्तु।

३. लेखनं, स्वीयरचना

अ. पठन्तु, लिखन्तु

१. अरण्ये चटकादिपक्षिणः कीदृशानि कष्टानि अनुभवन्ति?
२. सिंहः अन्यराज्यं गच्छामः इति अवदत्? अन्यराज्ये किमस्ति? किं नास्ति?
३. पाठे चतुर्थपरिच्छेदं पठन्तु। तस्याधारेण प्रश्नत्रयं लिखन्तु।

आ. चिन्तयन्तु, लिखन्तु

१. अरण्ये तडागस्य आवश्यकता का?
२. जन्तवः अस्मिन् अरण्ये निवस्तुं किमर्थं न इच्छन्ति?
३. वनविनाशतः भविष्यमाणान् दुष्परिणामान् महाराजः ज्ञातवान्। ते के?

४. पदजालाभिवृद्धिः, भाषाक्रीडाः

अ. अधः दत्तानि पदानि पठन्तु। तेषाम् अर्थानां पुरतः पदानि लिखन्तु।

सदैन्यम्, खञ्जान्, वनान्तरं, भविष्यमाणम्, मार्गभ्रष्टः, कलभाः, श्रेयसे, कोपेन

కౌజుపిట్టలను	-	దీనంగా	-..................
మేలుకొఱకు	-	గున్నఏనుగులు	-..................
వేరొక అడవి	-	జరుగబోవు	-..................
దారి తప్పిన వాడు	-..................	కోపంతో	-..................

SCERT TELANGANA

आ. समयार्थकपदानि अधः दत्तानि, तेषाम् अर्थान् जानन्तु। तैः पदैः स्वीयवाक्यानि लिखन्तु।

अद्यतन, इदानीं, गतसप्ताहे, आगामिकाले, सूर्यास्तमयसमये, ह्यः ...

५. व्याकरणांशाः

अ. अधः दत्तानि वाक्यानि ध्यानेन पठन्तु।

रमणः क्रीडति। रमणः खादति। रमणः क्रीडित्वा खादति।

रमणः पाठशालां गच्छति। रमणः पठति। रमणः पाठशालां गत्वा पठति।

आ. अधः दत्तानि वाक्यानि योजयित्वा लिखन्तु।

१. सरला प्रदक्षिणं करोति। देवं नमति।

....

२. सरला देवं नमति। प्रसादं खादति।

....

३. सरला प्रसादं खादति। पाठशालां गच्छति।

....

४. सरला पाठशालां गच्छति। पाठं शृणोति।

....

५. सरला पाठं शृणोति। टिप्पणीं लिखति।

....

६. सरला टिप्पणीं लिखति। संस्कृतं पठति।

....

७. सरला संस्कृतं पठति। क्रीडाङ्गणे खेलति।

....

SCERT TELANGANA

इ. अधः दत्तानि विभिन्नधातूनां भूतकालस्य उत्तमपुरुषरूपाणि पठन्तु, अवगच्छन्तु। एकवचन-बहुवचनरूपाणि उपयुज्य वाक्यनिर्माणं कुर्वन्तु।

भूतकाले-	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
उत्तमपुरुषे	अभवम्	अभवाव	अभवाम
	अपठम्	अपठाव	अपठाम
	अलिखम्	अलिखाव	अलिखाम
	अनयम्	अनयाव	अनयाम
	अगच्छम्	अगच्छाव	अगच्छाम
	अपिबम्	अपिबाव	अपिबाम
	अकरवम्	अकरवाव	अकरवाम
	आसम्	आस्व	आस्म

SCERT TELANGANA

ई. अत्र दत्तानि उदाहरणवाक्यानि दृष्ट्वा अन्यानि वाक्यानि वदन्तु।

अहं गतदिने नगरम् अगच्छम्। अहं प्रातः अल्पाहारम् अखादम्।

वयं गतदिने नगरम् अगच्छाम। वयं प्रातः अल्पाहारम् अखादाम।

६. सर्जनात्मकव्यक्तीकरणम्

अ. पाठं नाटकरूपेण लिखित्वा प्रदर्शयन्तु।

७. परियोजनाकार्यम्

अ. अस्माकं राज्यस्य अभयारण्यानां चित्राणि सङ्गृह्य तेषां विवरणं लिखित्वा भित्तिपत्रेषु स्थापयन्तु।

तेलंगाणप्रभुत्वस्य निश्शुल्कवितरणम् 2018-19

८. प्रशंसा

अशोकः - (आयासेन) रे प्रशान्त! इदानीं तस्मिन् मार्गे एकं भारवाहनम् दृष्टवान् वा?

प्रशान्तः - मुखभागं दृष्टवान्। किम् अभवत्?

अशोकः - तस्मिन् शुष्कक्षीराः धेनवः आसन्। ताः जन्तुवधकर्मागारं नयन्ति। तत् दुष्कार्यं निरोद्धुं किमपि करणीयम्, किं कुर्मः?

सुब्बरायः - चिन्ता मास्तु। गतसप्ताहे गोरक्षाकार्यक्रमः प्रचलितः किल! तत्समये एकां चलद्वाणीसङ्ख्यां लब्धवान्। सा सङ्ख्या गोवधनिरोधकसमित्याः। इदानीमेव तान् सूचयामः। हरिः ओम्। .... (सम्भाषणं कृत्वा सूचयति)

अशोकः - सुब्बाराय! उत्तमं कार्यं कृतवान्।

(धेनवः किमर्थं रक्षणीयाः?)

स्वीयमूल्याङ्कनम्

	आम्	न	किञ्चित्
१. पाठं धारालतया पठितुम् अवगन्तुं शक्नोमि ।			
२. पाठस्य नीतिं/मूल्यं वक्तुं शक्नोमि ।			
३. वनविनाशतः भविष्यमानान् दुष्परिणामान् लेखितुं शक्नोमि ।			
४. पाठं नाटकरूपेण प्रदर्शयितुं शक्नोमि ।			

क्षणशः कणशश्चैव विद्यामर्थं च साधयेत्

SCERT TELANGANA

चतुर्थभागः

त्रयोदशः पाठः

१३. युगादिः

चित्रं पश्यन्तु, चिन्तयन्तु, वदन्तु।

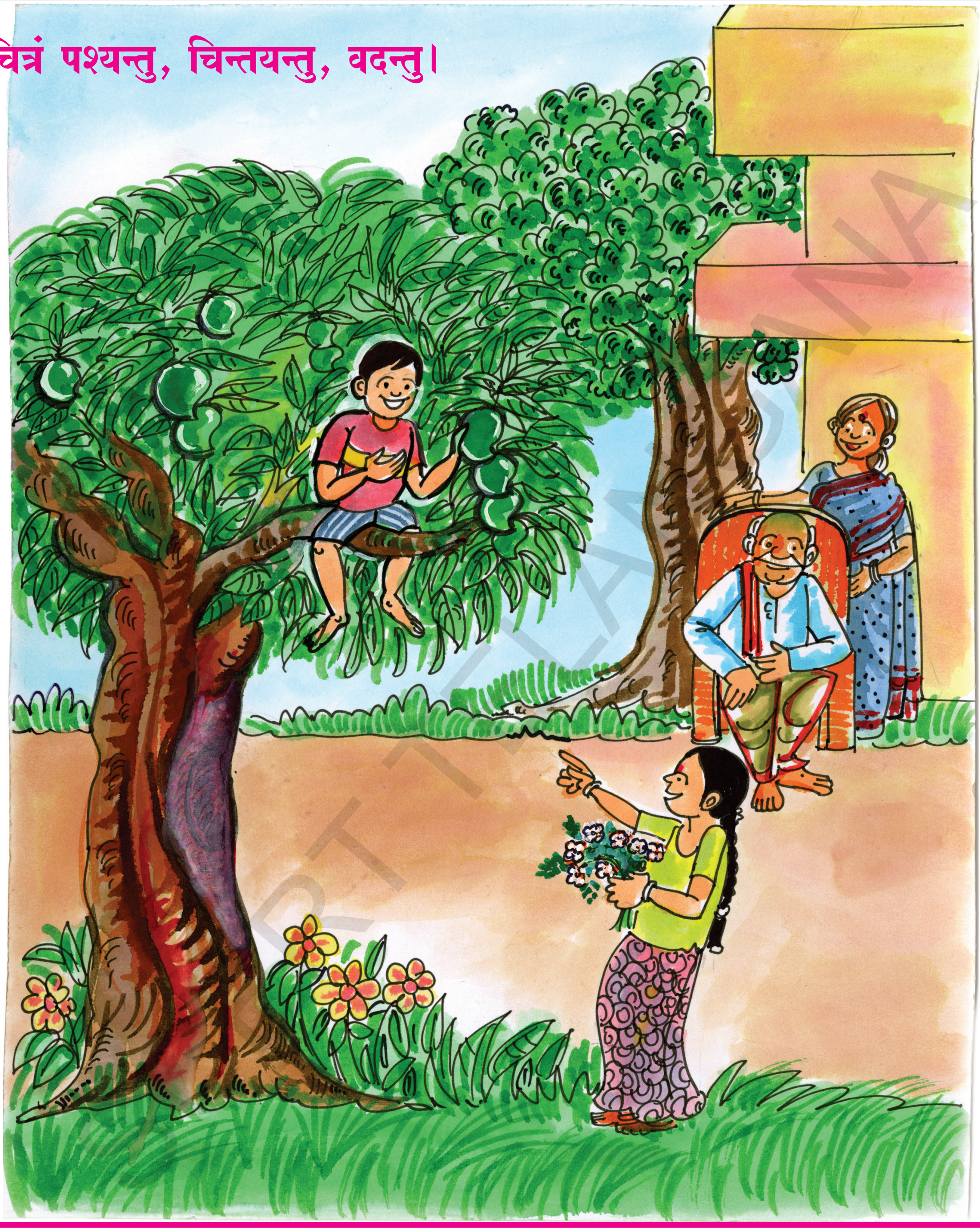

१. चित्रे के किं कुर्वन्ति?
२. चित्रस्य आधारेण किं पर्वदिनम् ऊहितुं शक्यते?
३. भवते कः उत्सवः रोचते? तस्मिन् दिने भवान् किं करोति?

पाठस्य चित्रं पश्यन्तु। तत् उद्दिश्य वदन्तु।

(बालः स्वविद्यालयस्यूतं क्षिपन्)

विवेकः - (उत्साहेन) अम्ब! श्वः विद्यालयं न गच्छामि।

अम्बा - किमर्थं न गच्छति?

विवेकः - अम्ब! श्वः संवत्सरादिः खलु!

अम्बा - सत्यम्। श्वः उगादि-उत्सवः अस्ति।

विवेकः - अम्ब! अद्य मम अध्यापकः उगादि-उत्सवस्य विषये बहून् विषयान् उक्तवान्।

महाकविः कालिदासः 'उत्सवप्रियो हि लोकः' इति उक्तवान्। विश्वे सर्वेऽपि मानवाः कमपि उत्सवम् अवश्यमेव आचरन्ति। भारतीयानामस्माकं बहवः उत्सवाः सन्ति। तेषु संवत्सरादिः एकः महान् उत्सवः अयं युगाब्दः, युगादिः इत्यपि कथ्यते। तेलुगुभाषाभाषिणः एतत् पर्वदिनम् उगादिनाम्ना व्यवहरन्ति। एतम् उत्सवं वयम् अस्माकं सांस्कृतिकवर्षस्य प्रथमदिने अर्थात् चैत्रशुक्लप्रतिपदि आचरामः।

SCERT TELANGANA

अम्बा - सत्यं पुत्र! सर्वेषु उत्सवेषु एषः उत्सवः अत्यन्तं विशिष्टः। अस्मिन् दिने जनाः उषःकाले उत्तिष्ठन्ति। गृहशुद्धिं कुर्वन्ति। आम्रतोरणैः द्वाराणि अलङ्कुर्वन्ति। अभ्यङ्गस्नानं कृत्वा नूतनवस्त्राणि धरन्ति। देवालयं गत्वा विशेषपूजां कुर्वन्ति च।

विवेकः - अम्ब! अस्मिन् दिने मधुर-आम्ल-लवण-कटु-कषाय-तिक्ताः इति षड्रुचियुक्तखाद्यं (उगादिपच्चडिं) खादामः इति शिक्षकः अवदत्। तत्र किं किं भवति?

अम्बा - अत्र गुडम्, इक्षुरसः वा, आम्रं, लवणं, कृष्णमरीचं, निम्बपुष्पाणि, तिन्त्रिणीरसः च भवन्ति। एते षड् पदार्थाः षड्रुचीनां द्योतकाः। (एतावति काले पिता कार्यालयतः गृहं प्रविशति।)

पिता - पुत्र! अत्र अन्यः विशेषः अस्ति। अस्मिन् दिने सायङ्काले पञ्चाङ्गश्रवणमिति कार्यक्रमः अनुष्ठीयते। ग्रामस्य पुरोहितः ग्रामजनान् एकत्रीकृत्य संवत्सरस्य शुभाशुभफलानि बोधयति। सर्वे स्वनक्षत्रस्य अनुसारं गोचारफलानि, ग्रहसञ्चारफलानि च ज्ञात्वा शुभाशुभे विचारयन्ति।

विवेकः - जनक! मम शिक्षकः अन्ते उक्तवान् अस्मिन् दिने

यत् कर्म क्रियते तदेव आवर्षं क्रियते इति विश्वासेन जनाः शुभकार्ये रताः भवन्ति। उत्सवोऽयं सर्वेषाम् उत्साहवर्धकः।

पिता - ''उत्सवाः समनुष्ठेयाः उत्साहपूर्तये'' इति उक्तिः अस्ति खलु।
(सर्वे उत्तिष्ठन्ति उत्सवाचरणस्य सन्नद्धतां कुर्वन्ति।)

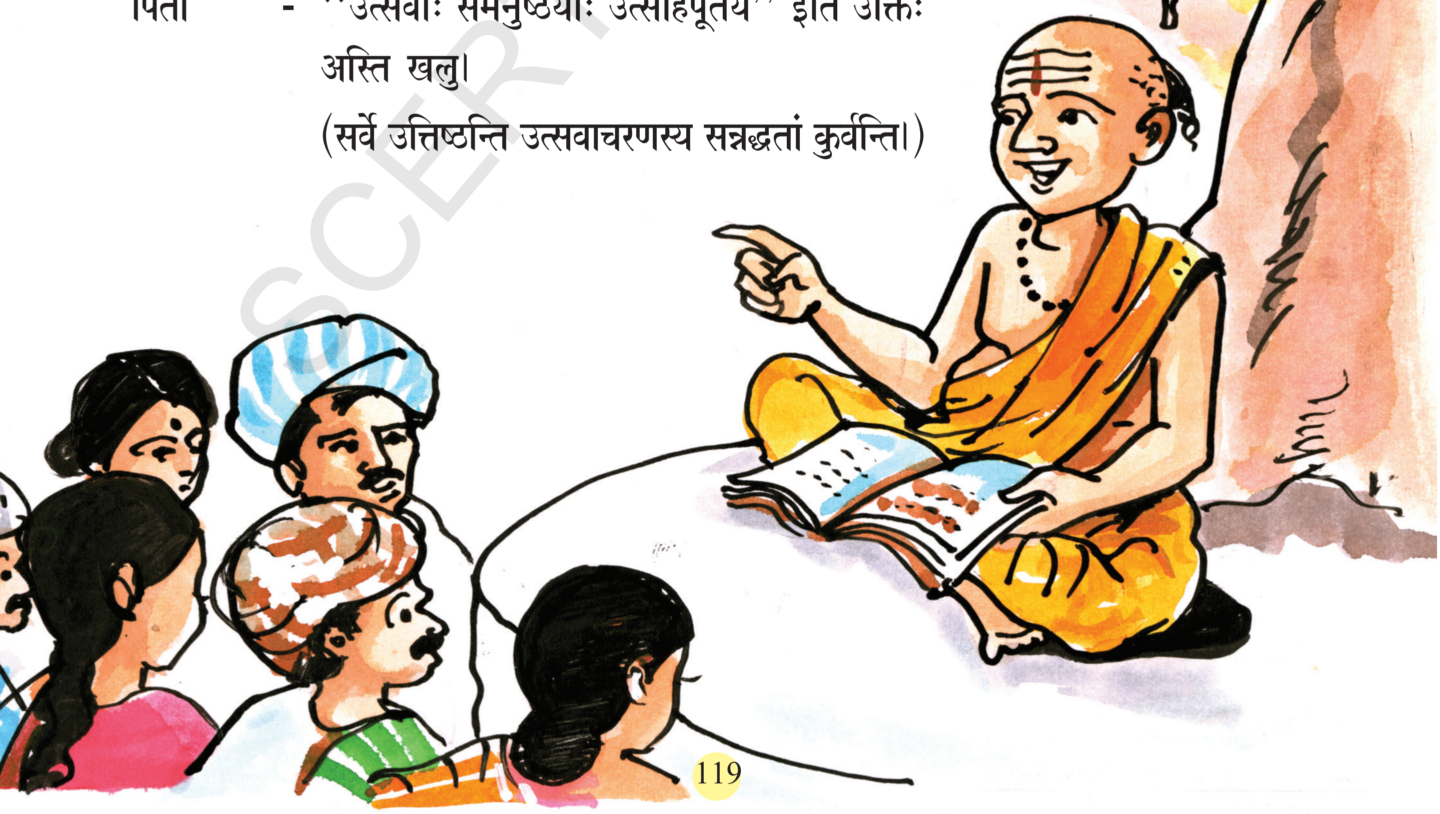

SCERT TELANGANA

एतानि कुर्वन्तु

१. श्रुण्वन्तु, विचिन्त्य वदन्तु

अ. सम्भाषणे के के सन्ति?

आ. विवेकं शिक्षकः किं किम् उक्तवान्?

इ. उगादिपर्वदिने भवान्/भवती किं किमाचरति?

ई. चैत्रमासे कः ऋतुः भवति? तस्मिन् मासे वातावरणं कथं भवति?

२. पठन्तु, अवगच्छन्तु, व्यक्तीकुर्वन्तु

अ. अधः दत्तानि वाक्यानि उच्चैः पठन्तु।

१. युगादिं चैत्रशुद्धप्रतिपदि आचरामः।

२. षड्-रुचियुक्तम् उगादि-अवलेहं खादामः।

३. उत्सवाः उत्साहपूर्त्यै समनुष्ठेयाः।

४. भारतीयानामस्माकं बहवः उत्सवाः भवन्ति।

आ. पाठे सम्बोधनप्रथमाविभक्तेः पदानि गणयन्तु। तस्य अधः '...........' चिह्नेन चिह्नीकुर्वन्तु।

इ. अस्मिन् पाठे दृष्टानि कठिनानि पदानि अन्विष्य एकत्र लिखन्तु। पदकोशस्य/अध्यापकस्य साहाय्येन तेषाम् अर्थान् जानन्तु।

३. लेखनं, स्वीयरचना

अ. पठन्तु, लिखन्तु

१. विवेकस्य विद्यालये विरामः किमर्थं दत्तः?

२. कालिदासस्य उक्तिः का?

३. षड् रुचयः काः?

४. उगादि-अवलेहे कः कः पदार्थः भवति?

५. उत्सवदिने जनाः किं किं कुर्वन्ति?

आ. चिन्तयन्तु, लिखन्तु

१. भवतां गृहे युगादि-उत्सवं कथम् आचरन्ति?

२. भारतीयाः उत्सवदिनानि कथम् आचरन्ति?

३. भवान्/भवती कति उत्सवान् जानाति? तेषां नामानि लिखतु।

४. उत्सवाः किमर्थम्?

SCERT TELANGANA

४. पदजालाभिवृद्धिः, भाषाक्रीडाः

अ. पाठे रामः इति पदयुक्तम् एकं धातुरूपम् अस्ति। तत् अन्विष्य अधः लिखन्तु।

			मः

अत्र श्लोकस्य प्रथमभागः दत्तः। तत्र रामपदयुक्तानि क्रियापदानि अधः लिखन्तु।

वने चरामो वसु चाहरामो नदींस्तरामो न भयं स्मरामः।

१. .... २. ....

३. .... ४. ....

आ. अधः दत्तानां पदानां सम्बद्धपदानि लिखन्तु।

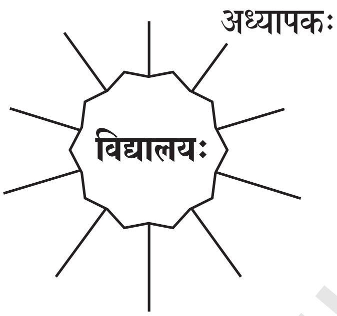

इ. अधः दत्तेषु पदेषु अयुक्तं पदं चिन्वन्तु।

१. शिक्षकः, विद्यालयः, स्यूतः, लोकः।

२. अभ्यङ्गनस्नानम्, गृहशुद्धिः, सायङ्कालः, आम्रतोरणम्।

३. शिक्षकः, विवेकः, अम्बा, पिता।

४. भोजनशाला, कार्यालयः, विद्यालयः, देवालयः।

५. व्याकरणांशाः

अ. पदे उचितविभक्तिं योजयित्वा अधः वाक्यानि लिखन्तु।

त्यागः उपहासः

परिष्कारः वादः

अनुरोधः सत्कारः

१. माता ....।

२. मूर्खः ....।

३. विद्वान् ....।

४. गुरुः ....।

५. सभ्यः ....।

६. दुर्बुद्धिः ....।

SCERT TELANGANA

आ. आवरणस्थस्य पदस्य उचितपरिवर्तनं कृत्वा रिक्तस्थानं पूरयन्तु।

१. श्वः .... न गच्छामि। (विद्यालयः)
२. शिक्षकः बहून् .... उक्तवान्। (विषयः)
३. मानवाः .... अचरन्ति। (उत्सवः)
४. जनाः .... कुर्वन्ति। (गृहशुद्धिः)
५. गृहस्य द्वाराणि .... अलङ्कुर्वन्ति। (आम्रतोरणम्)
६. जनाः .... विचारयन्ति। (शुभाशुभफलम्)

६. सर्जनात्मकव्यक्तीकरणम्

भवतां यः उत्सवः प्रियः अस्ति तमुद्दिश्य मित्रं प्रति लेखं लिखन्तु।

७. परियोजनाकार्यम्

अ. ग्रन्थालयस्य साहाय्येन ऋतूनाम् अनुगुणम् आयोज्यमानानाम् उत्सवानां सूचीं कुर्वन्तु। प्रत्येकं ऋतोः वैशिष्ट्यं लिखित्वा भित्तिपत्रे लेपयन्तु।

आ. विविधप्रकारान् उत्सवान् भित्तिपत्रे लिखित्वा आनयन्तु।

८. प्रशंसा

विद्यालये गीतस्पर्धा भवति। तत्र माधवः एकं गीतं गायति।

माधवः - वसन्त-ऋतुः आयाति वनशोभामपि आनयति।
वर्ष-ऋतुः आयाति नदींस्तडागान् पूरयति।
ग्रीष्म-ऋतुः आयाति परमोष्णतां प्रददाति।
शरद्-ऋतुः आयाति धवलचन्द्रिकाः प्रयच्छति।
हेमन्त-ऋतुः आयाति हिमपातैः रञ्जयति।
शिशिर-ऋतुः आयाति वृक्षपर्णानि पातयति।
एवम् ऋतवः प्रकृत्यां विविधांशान् पुष्णन्ति।
तेन प्रपञ्चे प्राणिनः बहून् लाभान् विन्दन्ति।

शिक्षकः - साधु साधु।

(अन्यभाषासु विद्यमानानि प्रकृतिवर्णनसम्बद्धगीतानि गायन्तु ।)

स्वीयमूल्याङ्कनम्

	आम्	न	किञ्चित्
१. पाठं पठितुं शक्नोमि ।			
२. युगादिपर्वदिनस्य वैशिष्ट्यं वक्तुं शक्नोमि ।			
३. उत्सवाः किमर्थम् आचरन्ति इति लेखितुं शक्नोमि ।			
४. मित्रं प्रति लेखं लेखितुं शक्नोमि ।			

SCERT TELANGANA